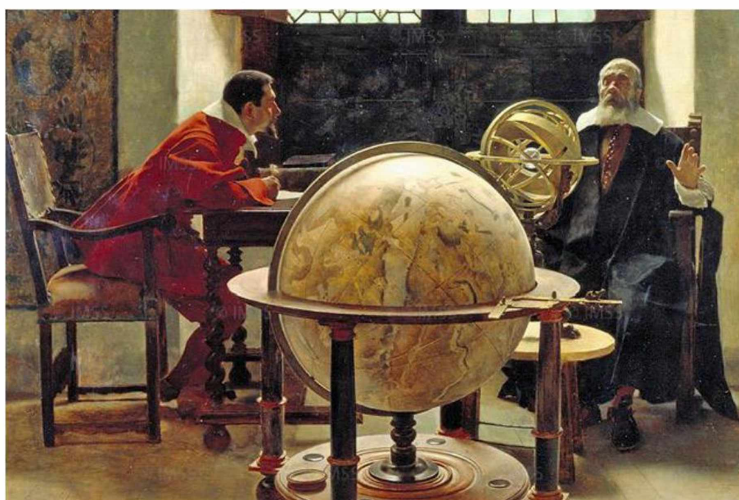

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА НАУКИ:
ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ**

Збірник наукових праць
(За матеріалами VII Всеукраїнської
науково-теоретичної конференції
від 19 травня 2022 року)

Житомир – 2022

Осаволюк Є. В.	
Використання наочних засобів у процесі вивчення української літератури.....	129–132
Сич А. Л.	
Методика вивчення публіцистичних творів у старших класах...	132–135
Трухній Д. О.	
Інтегроване навчання на уроках української мови та літератури.....	135–137
Якубівська Ю. Г.	
Використання інтерактивних методів навчання на уроках української літератури.....	137–140

5. АНАЛІТИКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Загрійчук І. Д.	
Проблема меж в умовах глобальної транзитивності.....	141–145
Козловець М. А., Горохова Л. В.	
Європейське самовизначення України : нові контексти й виклики	145–152
Лепський М. А.	
Екзистенційний світогляд проти експансіоністського : про геополітику війни.....	152–154
Мандрагеля В. А.	
Війна в Україні та нові тренди глобалізованого світу.....	154–156
Gold O. F.	
Some features of modern poly-confessionalism : social and philosophical aspect	156–158
Саракун Л. П.	
Політичні, економічні та етносоціальні детермінанти сецесіонізму.....	159–160
Слободянюк С. С.	
Прекаріат як соціальний клас : сутність, особливості формування та характерні риси	161–165

Лариса Саракун

кандидат філософських наук, доцент

(Національний університет харчових технологій, м. Київ)

ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ЕТНОСОЦІАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ СЕЦЕСІОНІЗМУ

Сецесія, як політика та практика суспільно-політичного руху, спрямована на придбання етносоціальною спільнотою державного суверенітету на території її проживання у межах існуючої держави та реалізує себе через діяльність опозиційного угруповання. Вона має дві цілі – сепаратистську та іредентистську (не спрямовану на утворення незалежної держави). Науковець Д. Конверсі, виділяє такі етапи сецесії як «антагоністична (опозиційна) легітимність» – визнання існуючої влади нелегітимною; антиконституціоналізм (радикальна зміна чи відмова від конституційного ладу); етніцизм – визнання етнічної єдності вищою цінністю, ніж держава; іредентизм – територіальне возз'єднання етнічних родичів у одній державі. На його думку, форми прояву «сецесіонізму» залежать від форм прояву націоналізму. Стратегія інклюзивного сецесіонізму передбачає поглинання і асиміляцію «чужинців», а стратегія ексклюзивного сецесіонізму є, за своєю суттю, расистською і не передбачає абсорбцію та асиміляцію. При цьому автор зазначає, що коли рід етнічної групи домінує у сусідній державі, то розвиватимуться саме іредентистські настрої [5].

Є декілька точок зору щодо детермінант сецесії. Певна група сучасних науковців, розглядаючи сецесію в контексті утворення національних держав, стверджують, що сецесіонізм і етнічні конфлікти пов'язані з національною політикою. Інші – зосереджують свою увагу на помилках еліт нових незалежних держав, які призводять до сецесіонізму та латентних чи заморожених конфліктів. Ще одна група вчених сфокусувала увагу на внутрішній динаміці населення *de facto* держав [2]. Н. Резнікова розкриває причини сецесіонізму шляхом виокремлення політичних, етносоціальних та економічних його проявів [4]. Означені процеси формують підґрунтя для

іредентистських та сепаратистських закликів. Зокрема, політичні процеси є одночасно як тригером, так і стримувачем сецесії. Чим неконтрольованішою є децентралізація, чим більшої свободи для політичних дій дає політична конкуренція. З іншого боку децентралізоване управління може бути ефективним та сприяти консолідації нації за умови узгодження різноманітних інтересів регіональних еліт [4].

Економічні процеси детермінуються наявним і потенційним факторним надбанням регіону, особливістю розподілу державного бюджету, спеціалізацією регіонів, що впливає на поділ праці і валовий продукт регіону. Консолідуючим потенціалом може виступати компліментарна економічна стратегія розвитку регіонів.

Етносоціальні процеси передбачають зміну етнічної самосвідомості (етнотрансформаційні або такі, що пов'язані з переходом із одного етнічного стану в інший) та зміну культурної і ціннісної специфіки етнічних спільнот, оскільки однією з підстав сецесіонізму є необхідність збереження культури. Цей аргумент дає припущення, що культура, щоб продовжити своє існування, потребує власної автономної території, і чим нечисельніший етнос, тим більше він прагне зберегти свою культуру. Такий аргумент з позиції збереження культури, на думку А. Бьюкенен, може бути виправданням сецесії якщо: «культура дійсно перебуває на межі зникнення; неможливі або недостатні інші засоби збереження культури, до прикладу, такі, як особливі права меншин у межах існуючої держави» [1, с. 61–64].

Світова практика демонструє, що сецесія може протікати як в мирних умовах, на добровільних засадах та відповідно до міжнародних правових норм, так і в умовах військових дій із застосуванням збройних сил. Проте мирна сецесія швидше за все є винятком. Зазвичай держави прагнуть відстояти свою територіальну цілісність різними можливими способами, у тому числі і за допомогою застосування силових методів. Більшість сецесіоністських конфліктів залишається політично невирішеними і переходить у розряд «заморожених» конфліктів.

Література

1. Бьюкенен А. Сецессия: Право на отделение, права человека и территориальная целостность государства. Москва: 2001. С. 10–120.
2. Мінаков М. Сецесіонізм у Європі: суспільства, держави та міжнародний порядок під загрозою // Ідеологія і політика. 2019, № 1(12). С. 4–10.
3. Рафальський І. Самовизначення та сепаратизм URL: file:///F:/сецесія/rafalskyi_samovyznachennia.pdf (дата звернення: 10.05. 2022).
4. Резнікова Н.В. Місце і роль економічних чинників серед детермінуючих факторів реалізації сецесіоністської стратегії: випадок сепаратизму та іредентизму URL: <file:///F:/сецесія/3.pdf>. (дата звернення: 06.05.2022).
5. Conversi D. Central secession: towards a new analytical concept? The case of former Yugoslavia / D. Conversi // Journal of Ethnic and Migration Studies. 2000. Vol. 26 (2). P. 333–355.